

**BOSNA I HERCEGOVINA
VIJEĆE MINISTARA
DIREKCIJA ZA EKONOMSKO PLANIRANJE**

**БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
САВЈЕТ МИНИСТАРА
ДИРЕКЦИЈА ЗА ЕКОНОМСКО ПЛАНИРАЊЕ**

**BOSNIA AND HERZEGOVINA
COUNCIL OF MINISTERS
DIRECTORATE FOR ECONOMIC PLANNING**

OUTLOOK

**Perspektive 2018.- 2020. godine
Jesen 2017. godine**

Sarajevo, oktobar/ listopad 2017. godine

Sadržaj

Uvod.....	3
1. Ekonomski rast.....	4
2. Industrijska proizvodnja.....	6
3. Tržište rada.....	7
4. Cijene.....	8
5. Bankarski sektor.....	9
6. Platni bilans.....	10
7. Vanjska trgovina.....	11
8. Strana direktna ulaganja.....	12
Skraćenice.....	14

Uvod

Perspektive za period 2018. – 2020. godine, dokument koji daje jesenji preliminarni pregled predviđanja najznačajnijih ekonomskih kretanja u Bosni i Hercegovini, Direkcija za ekonomsko planiranje BiH je pripremila na osnovu analiza kretanja ekonomskih trendova Bosne i Hercegovine, uzimajući u obzir međunarodne faktore koji utiču na ekonomski razvoj naše zemlje.

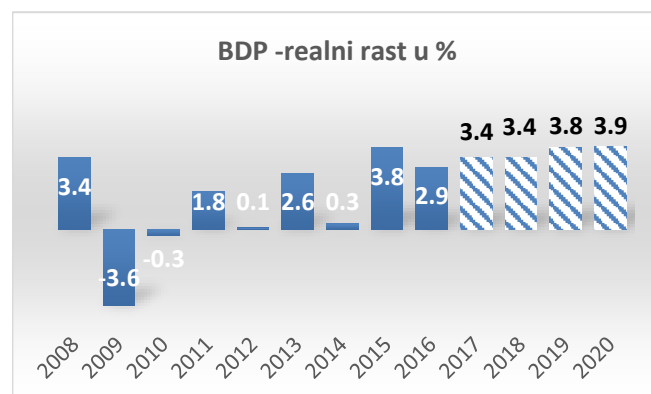
Ovo je analitički dokument koji je napravljen za potrebe rada Vijeća ministara BiH i zasnovan je na zvaničnim podacima statističkih sistema i agencija u Bosni i Hercegovini.

Ekonomski rast 2017-2020

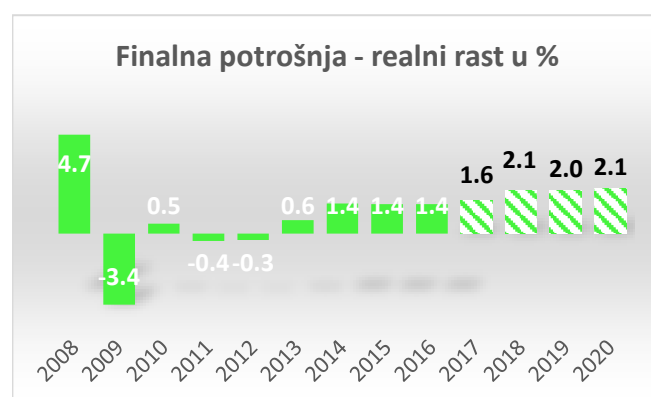
Trenutno raspoloživi podaci BHAS-a ukazuju da je ekonomski rast u Bosni i Hercegovini iz prethodne godine nastavljen i tokom 2017. godine, pri čemu su stope realnog rasta BDP-a po kvartalima su iznosile K1:2,8% i K2:1,7% (mjereno proizvodnim pristupom). Glavni nosilac rasta bio je snažan realni rast robnog izvoza od preko 10% u prvom polugodištu koji je donekle bilo praćen skromnim rastom privatne potrošnje i investicija. Nasuprot tome, skok obaveza servisiranja vanjskog duga od 36% nakon sedam mjeseci je po svemu sudeći ugrozio prije svega javne investicije, ali vjerovatno i rast potrošnje. U svakom slučaju, rast domaće tražnje i izvoza su doveli do realnog rasta robnog uvoza od preko 4% u prvom polugodištu u odnosu na prethodnu godinu. Unatoč tome na kraju se može konstatovati da je snažan realni rast robnog izvoza koji je doveo do smanjenja robnog deficita u realnom smislu obilježio ekonomska dešavanja u BiH u prvom polugodištu 2017. godine i predstavljao ključni faktor ostvarenog ekonomskog rasta.

U drugom polugodištu 2017. u BiH se očekuje nastavak visokog nivoa poslovne aktivnosti što bi prema projekcijama DEP-a na kraju godine trebalo rezultirati realnim povećanjem BDP-a od 3,4%. Ključni generatori ovog ekonomskog rasta bi trebali biti realna povećanja izvoza od 9,1% i domaće tražnje 2,3%. Rast domaće tražnje i izvoza bi trebali rezultirati realnim povećanjem uvoza od 4,7%, pa prema tome i realnim smanjenjem vanjskotrgovinskog deficita od 4,5%. Primarnu ulogu povećanja domaće tražnje bi trebao imati privatni sektor kroz realni rast potrošnje od 2%, te investicija u stalna sredstva od 5,9%. U isto vrijeme, skok obaveza servisiranja javnog duga bi mogao ugroziti doprinos javnog sektora tako da se projicira realna stagnacija javne potrošnje praćena skromnim realnim rastom javnih radova od svega 7,9%.

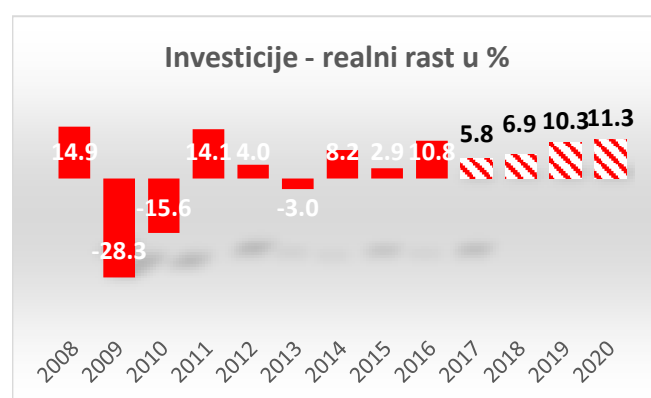
Vanjsko okruženje tokom prethodnih godina predstavljalo je glavnu strukturalnu odrednicu ekonomskih kretanja u BiH. U skladu s tim, pretpostavke DEP-a za 2018. godinu zasnovane se na projekcijama povoljnih ekonomskih prilika u užem i širem okruženju, te intenziviranju reformskih aktivnosti u zemlji koje će omogućiti nastavak provedbe aranžmana sa MMF-om.

Izvori: BHAS za 2008-16 i projekcije DEP-a 2017-20. godinu

Izvori: BHAS za 2008-16 i projekcije DEP-a 2017-20. godinu

Izvori: BHAS za 2008-16 i projekcije DEP-a 2017-20. godinu

Direktna posljedica ovih aktivnosti bi bila očekivano povećanje javnih investicija od preko 30%. Pored toga, očekuje se nastavak snažnog izvoznog rasta sa stopom od 7,1% koja je uslijed snažnog baznog efekta (uzrokovanog snažnim rastom od preko 9% u prethodne dvije godine) nešto niža u odnosu na projekciju 2017 godine. Očekivani izvozni rast uz bolje poslovno okruženje i generalno veći optimizam vezano za provođenje aranžmana sa MMF-om bi mogli dovesti do blagog jačanja rasta privatnih investicija na realnu stopu od 6,9% u 2018. godini. Ovo bi zajedno sa snažnim rastom javnih radova trebalo dovesti do ukupnog realnog rasta investicija u stalna sredstva od 10,6%. Time bi investicije zajedno sa finalnom potrošnjom bile glavni nosioci projiciranog ekonomskog rasta od 3,4% u 2018. godini. Pri tome se očekuje neutralan doprinos vanjske trgovine obzirom na usporen izvozni rast i blago jačanje rasta uvoza.

U periodu 2019-2020. godina u Bosni i Hercegovini se očekuje nastavak pozitivnog trenda rasta ekonomske aktivnosti koji se zasniva na povoljnom eksternom okruženju i poboljšanju poslovnog ambijenta u zemlji.

U skladu s tim, u 2019. godini projicira se realni rast BDP-a od 3,8%, dok u 2020. godini očekivana stopa rasta iznosi 3,9%. Osnovni nosilac ovog rasta bi trebala biti domaća tražnja sa realnom stopom od 3,4-3,5% uz neutralan (neznatno negativan) uticaj vanjske trgovine. Jačanje investicija na stopu od 10-11% bi trebalo biti rezultat i privatnog i javnog sektora. Ovo bi trebalo biti posljedica boljeg poslovnog ambijenta kao rezultat sve intenzivnije provedbe ekonomskih reformi, te većeg pristupa povoljnim sredstvima međunarodnih finansijskih institucija podstaknutog napredkom u procesu EU integracija.

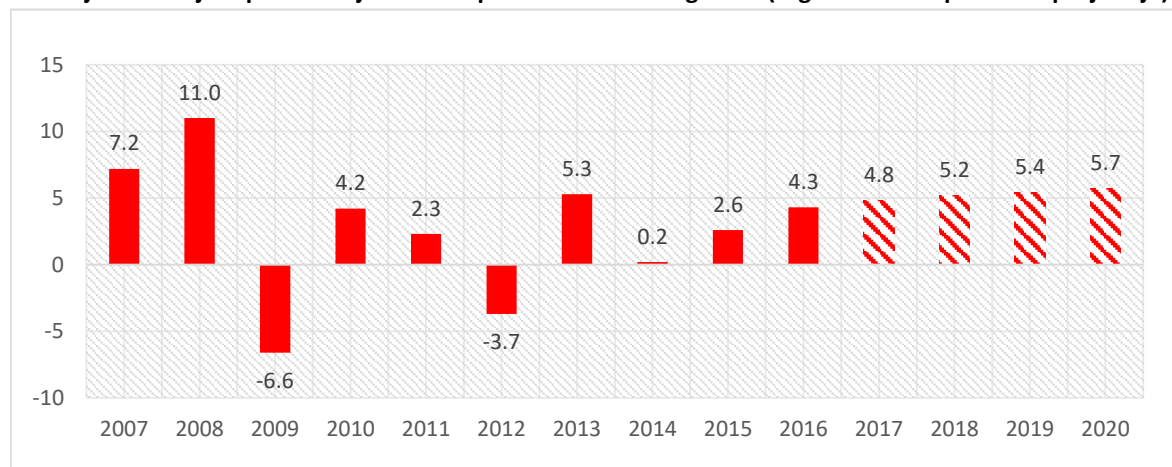
Industrijska proizvodnja u BiH 2017-2020.

Intenziviranje ekonomske aktivnosti u zemljama EU koje se manifestovalo kroz viši nivo ekonomskog rasta tokom drugog kvartala 2017. godine od 2,4% i povećanje određenih kratkoročnih indikatora imalo je pozitivne implikacije na ekonomska dešavanja u regionu i u konačnici i na Bosnu i Hercegovinu. Ovo jačanje izvozne tražnje uz povećanje izvoznih cijena je prema podacima BHAS-a za prvih 8 mjeseci 2017. godine rezultiralo povećanjem fizičkog obima industrijske proizvodnje od 3,2% koje je istovremeno bilo praćeno i povećanjem broja zaposlenih u okviru iste od oko 3,5%. Sektorski posmatrano najznačajniji doprinos rastu ostvaren je u okviru prerađivačke industrije koja u ukupnoj industrijskoj proizvodnji ima učešće od oko 65% i ostvarila je povećanje obima proizvodnje od 3,9%. Pozitivan doprinos povećanju industrijske proizvodnje ostvaren je i u okviru sektora rudarstvo gdje je registrirani rast proizvodnje iznosio 5,9%. S druge strane, tokom posmatranog perioda je izostao značajniji doprinos sektora za proizvodnju električne energije usljed pada proizvodnje od 0,7% što je posljedica smanjenja proizvodnje u okviru hidroelektrana.

Imajući u vidu visok nivo ekonomske aktivnosti u vanjskom okruženju, poboljšanje domaćih indikatora kao što su povećanja broja zaposlenih lica, rast kredita nefinansijskim preduzićima i dvocifreni rast robnog izvoza, do kraja godine u Bosni i Hercegovini se može očekivati povećanje fizičkog obima industrijske proizvodnje u rangu prošlogodišnjeg.

U periodu 2018-2020. godina očekuje se nastavak pozitivnih ekonomskih prilika u vanjskom okruženju koje bi uz sve značajniji doprinos internih dinamika trebale biti u funkciji jačanja ukupne industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini. Pod pojmom internih dinamika podrazumjeva se pravovremena i adekvatna implementacija strukturalnih reformi što bi gotovo sigurno dovelo do povećanja iskorištenosti postojećih i pokretanja novih industrijskih kapaciteta, višeg nivoa ulaganja kako stranih tako i domaćih investitora posebno u okviru prerađivačke industrije. Također se očekuje da energetski sektor koji je u prethodnom periodu bio jedan od nosilaca industrijske proizvodnje nastavi pozitivan trend rasta proizvodnje i dodatno osnaži industrijsku proizvodnju u BiH navedenom periodu. Prema projekcijama DEP-a ovo bi trebalo rezultirati godišnjim povećanjem bh. industrijske proizvodnje od preko 5% u odnosu na prethodnu godinu.

Kretanje industrijske proizvodnje u BiH za period 2007-2020. godine (registrirane stope rasta i projekcije)

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine i projekcije DEP-a

Tržište rada 2017.-2020.

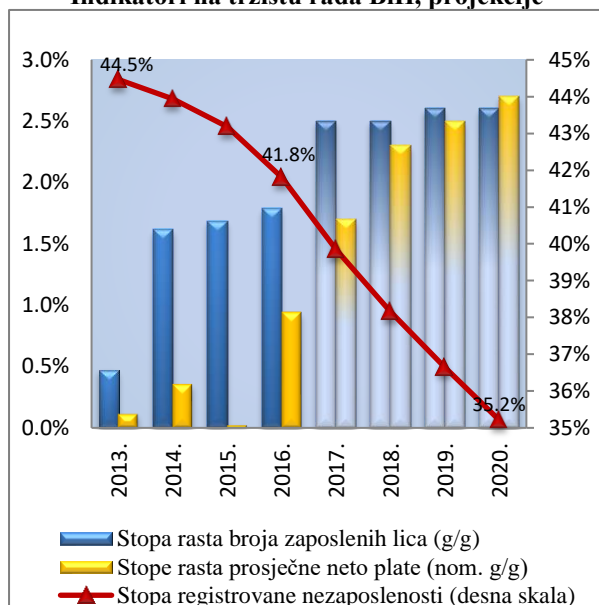
Prosječan broj zaposlenih lica u BiH u P1 2017. godine iznosio je 739,9 hiljada, što je za 2,5% više u poređenju sa P1 2016. godine, a broj registrovanih nezaposlenih lica je smanjen za 5,5% g/g. Najznačajniji rast broja zaposlenih lica bio je u područjima djelatnosti prerađivačke industrije i trgovine na veliko i malo koje ujedno zapošljavaju oko 38% ukupno zaposlenih u BiH, što ukazuje koliki značaj za tržište rada imaju dešavanja u navedenim djelatnostima. Pomenuta dešavanja su uticala na smanjenje broja nezaposlenih lica, odnosno smanjenje stope nezaposlenosti u BiH koja u posmatranom polugodištu iznosi 40,3%. Anketna stopa nezaposlenosti u 2017. godini je takođe niža i iznosi 20,5%. Realni rast prosječne neto plate u P1 2017. godine bio je nešto sporiji u odnosu na nominalni rast (1,7% g/g) zbog inflacije. Na osnovu polugodišnjih dešavanja na tržištu rada očekuje se da bi godišnji rast broja zaposlenih lica i prosječne neto plate u BiH u 2017. godini mogao biti približno isti kao u P1 2017. godine.

Srednjoročni scenario u oblasti tržišta rada u BiH baziran je na pretpostavljenim dešavanjima u oblasti trgovine, industrijske proizvodnje, domaće tražnje, investicija i uopšte sveukupnom poslovnom ambijentu. Pošto se u 2018. godini u BiH očekuje rast obima investicija, odnosno obima industrijske proizvodnje to bi pozitivno uticalo na broj zaposlenih lica.

Pored toga, povećanje obima trgovine bi takođe pozitivno doprinijelo dešavanjima na tržištu rada odnosno stvaranju uslova za kreiranje novih radnih mjesta, naročito u privatnom sektoru. Kao i prethodnu godinu, rast broja zaposlenih u javnom sektoru ne bi trebao bitno doprinositi rastu ukupnog broja zaposlenih. I u zemljama EU se takođe očekuje postepeno smanjenje stope nezaposlenosti uz pretpostavljeni ekonomski rast. Na osnovu predviđenih sveukupnih ekonomskih dešavanja u EU i na domaćem tržištu, u BiH se može očekivati nastavak postepenog smanjenja stope registrovane nezaposlenosti koja bi mogla biti niža u odnosu na stopu nezaposlenosti prije ekonomske krize. Broj zaposlenih lica bi mogao biti veći za 2,5% g/g, uz nominalni rast prosječne neto plate od 2,3%.

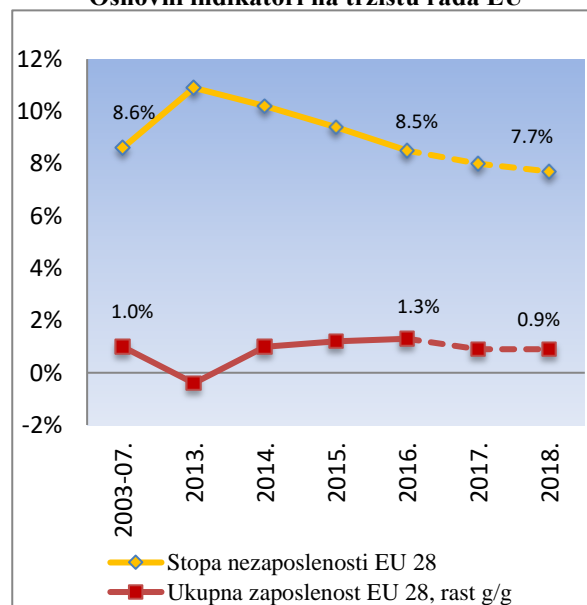
U periodu 2019-2020. godine uz pretpostavljeni ekonomski rast (DEP projekcije) može se očekivati nastavak pozitivnih dešavanja. U posmatranom periodu i dalje se očekuje da će primat u zapošljavanju biti u djelatnostima privatnog sektora, uz veće mogućnosti kreiranja novih radnih mjesta. Broj zaposlenih lica u 2019-2020. godini bi mogao biti uvećan oko 2,6% uz smanjenje stope nezaposlenosti. Kao i prethodnih godina, očekuje se postepeno povećanje neto plate u BiH. Pored toga, dešavanja u djelatnostima proizvodnje, trgovine i usluga značajnije bi mogla determinisati nivo prosječne neto plate u BiH u posmatranom periodu (2,5%-2,7% g/g u 2019-2020. godini).

Indikatori na tržištu rada BiH, projekcije

Izvor: Agencija za statistiku BiH, DEP projekcija za period 2017-2020. godine

Osnovni indikatori na tržištu rada EU

Izvor: European Economic Forecast, proljeće 2017

Cijene 2017.-2020.

Nakon višegodišnjeg smanjenja ukupnog nivoa cijena u BiH je u periodu I-VII 2017. godine registrovana inflacija (1,1% g/g). Iako je više odjeljaka CPI indeksa imalo uticaja na rast inflacije, najznačajniji doprinos bio je odjeljku prevoza sa stopom rasta od 7,1% g/g. Cijena sirove nafte na svjetskom tržištu u PI 2017. godine uvećana je za 32% g/g, što je potpomoglo rast ukupnog nivoa cijena. Pored toga, rast cijena u odjeljku alkoholnih pića i duvana od 4,5% g/g, zbog nastavka usklađivanja akciza na duvan i cigarete sa EU zakonodavstvom, bitno je determinisao nivo inflacije u BiH. Cijene u odjeljku hrane i bezalkoholnih pića su imale nešto sporiju stopu rasta u poređenju sa prethodnim odjeljcima (0,4% g/g), ali zbog velikog udjela u CPI indeksu uticale su na razvoj inflacije. Slična kretanja CPI indeksa u BiH se očekuju do kraja godine. Uzimajući u obzir predviđanja EK, ECB i MMF-a o kretanju sirove nafte i hrane, u BiH u 2017. godini možemo očekivati inflaciju od 1,1%. Istovremeno, u EU se očekuje inflacija od 1,8%.

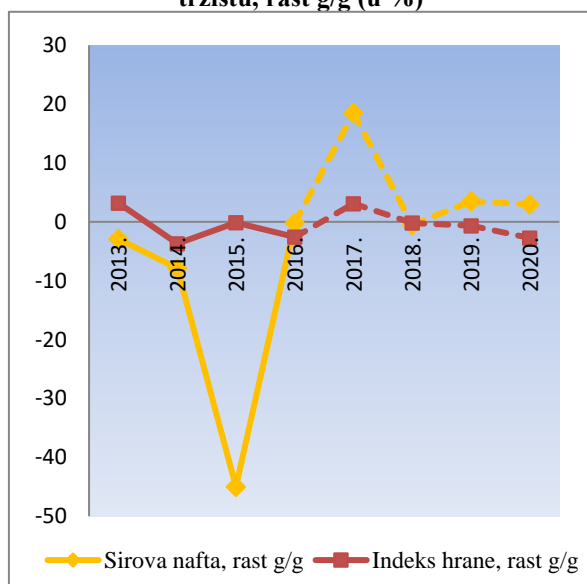
U 2018. godini predviđanje inflacije u BiH bazirano je na pretpostavkama o kretanju svjetskih cijena sirove nafte ali i hrane, koje su proteklih godina značajno uticale na ukupni nivo cijena. Proljetne procjene EK ukazuju da bi cijena sirove nafte na svjetskom tržištu u 2018. godini mogla biti neznatno veća u odnosu na 2017. godinu (0,8%), a cijene hrane niže za 0,2%.

MMF i ECB takođe predviđaju stabilizaciju cijena sirove nafte u 2018. godini. Time bi inflacija u EU mogla zadržati gotovo isti nivo kao u prethodnoj godini i iznositi 1,7% (EK projekcija). Pored cijena sirove nafte i hrane prilikom projekcija bh. inflacije uzet je u obzir nastavak harmonizacije akciza na duvan i duvanske proizvode. U periodu izrade projekcija nije bilo najava značajnijih poskupljenja komunalija koje bi mogle uticati na ukupan nivo cijena u BiH. Time se u BiH se u 2018. godini očekuje približno jednak nivo inflacije kao u prethodnoj godini (1,2%).

Raspoložive projekcije MMF-a o kretanju cijena energenata u periodu 2019-2020. godine ukazuju na stabilizaciju cijena sirove nafte. Očekivani rast cijena sirove nafte u posmatranom periodu je oko 3%-3,5%. Pored toga, cijena hrane takođe ne bi trebala imati značajnih oscilacija, što bi sveukupno uticalo na stabilan nivo cijena kako u EU tako i u BiH. Osnovni scenario u domenu cijena ne predviđa velike promjene cijena električne energije, komunikacija i dr. komunalija tokom 2019-2020. godine pa se može očekivati da inflacija u BiH bude 1,4%-1,5%.

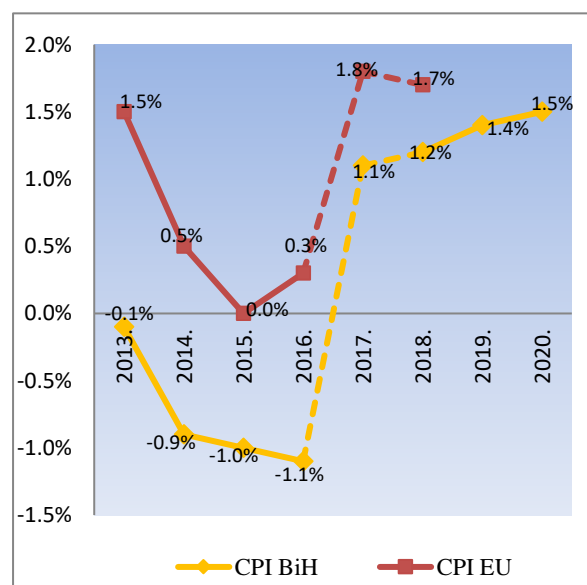
Svako odstupanje od predviđenih cijena sirove nafte, hrane ali i komunalija, akciza i sl. imalo bi uticaja na ukupan nivo cijena u BiH, što je i osnovni rizik za projekcije.

Kretanje cijena sirove nafte i hrane na svjetskom tržištu, rast g/g (u %)

Izvor: European Economic Forecast, proljeće 2017, za period 2013-2018; MMF Commodity price projections, juli 2017. godine za period 2019-2020. godine

Inflacija u BiH i EU, projekcije (u %)

Izvor: European Economic Forecast, proljeće 2017; istorijski podaci BHAS, DEP projekcije za 2017-2020. godine

Bankarski sektor u razdoblju 2017. – 2020.

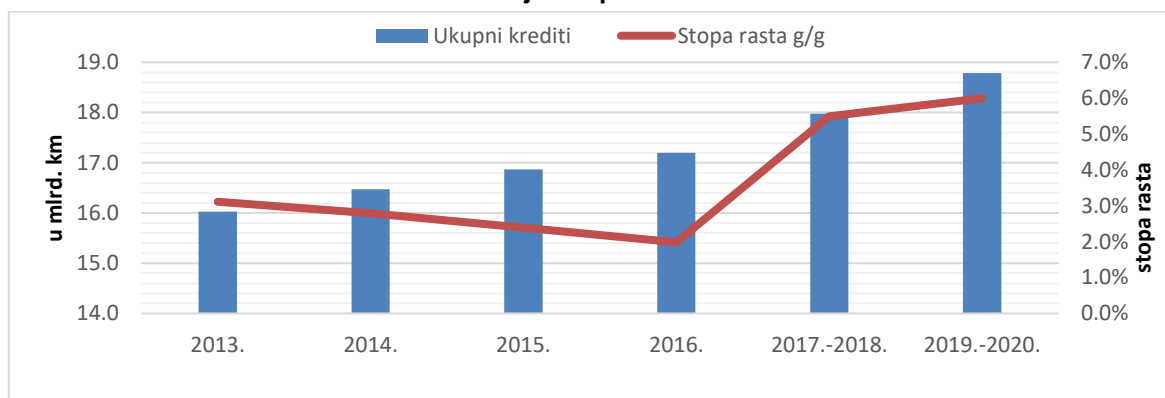
Nešto povoljnija ekonomska situacija u odnosu na 2016. godinu pozitivno se odrazila i na kretanja u bankarskom sektoru. Bolji rezultati koji se odnose na industrijsku proizvodnju i vanjsko-trgovinsku razmjenu, kao i unutarnji trgovinski promet pozitivno su utjecali na tržište rada i rast plaća. Kreditna aktivnost je brža poredeći s prethodnom godinom. Ukupni krediti za prvih osam mjeseci 2017. godine iznosili su 18,0 mlrd. KM što je 6,3% više poredeći s istim razdobljem prošle godine. Najveći doprinos rastu dali su krediti nefinancijskim poduzećima (3,5 postotnih bodova), zatim krediti stanovništvu (3,2 p.b.) i ostalim sektorima ukupno (0,2 p.b.), dok su krediti plasirani općoj vladi dali negativan doprinos rastu (-0,6 p.b.).

Slično je i na strani depozita, tj. depozitna aktivnost bilježi nešto brži godišnji rast. Za osam mjeseci 2017. godine iznosili su 19,0 mlrd. KM što je 10,4% više u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Najveći doprinos rastu dali su depoziti stanovništva (4,4 p.b.), zatim depoziti opće vlade (2,7 p.b.) i nefinancijskih poduzeća (2,5 p.b.) te depoziti ostalih sektora (1,0 p.b.)

Uz pretpostavku daljnjih pozitivnih gospodarskih kretanja u BiH i zemljama koji su najznačajniji vanjskotrgovinski partneri, prognozira se nastavak rasta ukupnih kredita i depozita bankarskog sektora. Stopa rasta ukupnih kredita za razdoblje od 2017. – 2018. godine mogla bi se kretati između 5,5 i 6,0%. Slično se očekuje i u razdoblju 2019. – 2020. godine, tj. stope rasta ukupnih kredita od 5,5% - 6,5%.

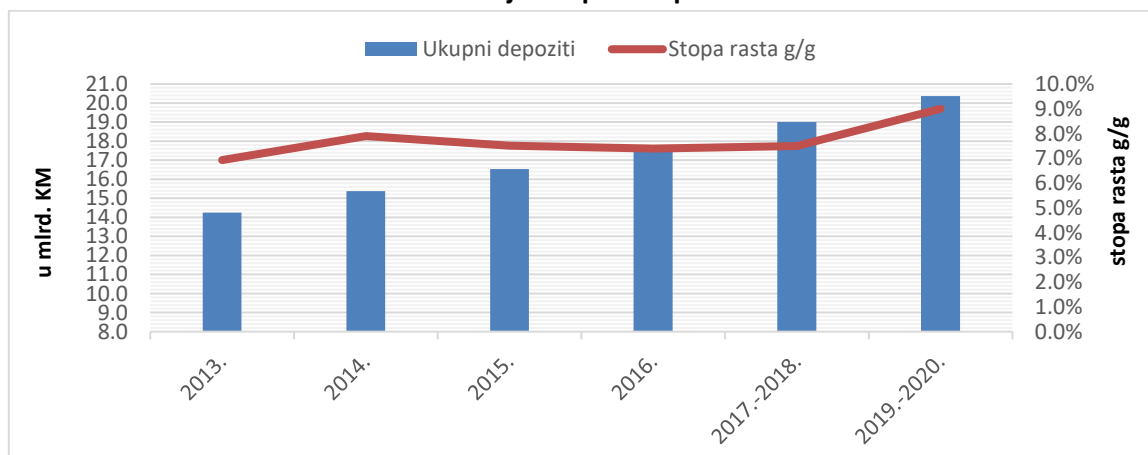
Povoljniji uvjeti na tržištu rada, trebali bi rezultirati daljnjim rastom, **depozita** stanovništva koji čine najveći dio depozita na bh. bankama. Bolji gospodarski uvjeti (rast vanjskotrgovinske razmjene, industrijske proizvodnje) pozitivno bi se trebali odraziti i na rast depozita nefinancijskih poduzeća. Depoziti ova dva sektora čine najveći dio depozita na računima bh. banaka i njihov rast rezultirao bi rastom ukupnih depozita. Za razdoblje od 2017. – 2018. godine očekuje se rast ukupnih depozita između 7,0% - 8,0% g/g, a u razdoblju između 2019. – 2020. godine do 10,0% g/g.

Kretanje ukupnih kredita

Izvor: Centralna banka BiH za razdoblje 2013. – 2016.; procjena DEP-a za razdoblje 2017. – 2020. godine.

Kretanje ukupnih depozita

Izvor: Centralna banka BiH za razdoblje 2013. – 2016.; procjena DEP-a za razdoblje 2017. – 2020. godine.

Platni bilans Bosne i Hercegovine

Prema podacima koji se odnose na platni bilans BiH za prvo polugodište 2017. godine (g/g) došlo je do nominalnog smanjenja deficita tekućeg računa sa 850 miliona KM u P1 2016 na 795 miliona KM u P1 2017.

U posmatranom periodu se mogao primjetiti porast tekućih priliva od 8,2% koji su najvećim dijelom porasli zahvaljujući prilivima iz kategorije domaćinstava. Do ovog povećanja je došlo usljed porasta kompenzacija zaposlenih BiH rezidenata u inostranstvu (9,1%), rasta socijalnih beneficija iz inostranstva za 11,5% te ponajviše rastom doznaka iz inostranstva koje su u P1 2017 bile veće za skoro 100 miliona KM (8,6%) u odnosu na isti period prošle godine.

Kada se posmatraju tekući odlivi novca u inostranstvo, koji su u posmatranom periodu rasli po stopi od 7,6%, primjetni su odlivi po osnovu dohotka na vlasnički kapital i udjela u investicionim fondovima sa rastom od 7,8%. Od ovih odliva najveći dio otpada na odlive po osnovu dividendi od direktnih i portfolio investicija koji su porasli za 85 miliona KM te na odlive od reinvestrane dobiti od direktnih investicija koje su za 71 miliona KM bile više u odnosu isti period prošle godine.

Prema raspoloživim podacima te projekcijama DEP-a za drugi dio 2017. godine deficit TR u okviru platnog bilansa Bosne i Hercegovine bi bio povećan za 7% (g/g), dok bi vanjskotrgovinski deficit rastao po stopi od 3% (g/g).

Pretpostavke za platni bilans 2018.-2020.

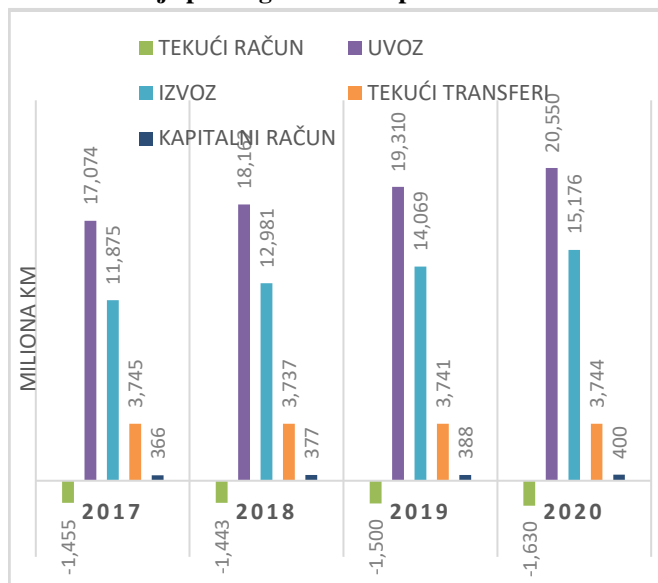
Na bazi projekcija DEP-a obim vanjskotrgovinske razmjene u periodu 2018.-2020. godina bi se povećao. Vanjskotrgovinski deficit bi u 2018. godini ostao na približno istom nivou kao prethodne godine, u 2019. godini bilježio bi rast od 1,2% dok bi 2020. godine zabilježio rast od 2,5%. Ovaj rast bi predstavljao rezultat porasta nominalne stope uvoza (6,3-6,4%) i porasta izvoza (7,9-9,3%) u posmatranom periodu.

Udio deficita tekućeg računa u BDP-u za 2016. godinu iznosio je -4,2%¹ i prema projekcijama DEP-a se može očekivati da u naredne četiri godine ostane na približom istom nivou.

Tekući neto prilivi iz inostranstva u periodu 2017.-2020. godina (kao udio u BDP-u) bi se mogli kretati u intervalu 10,1-11,7%.

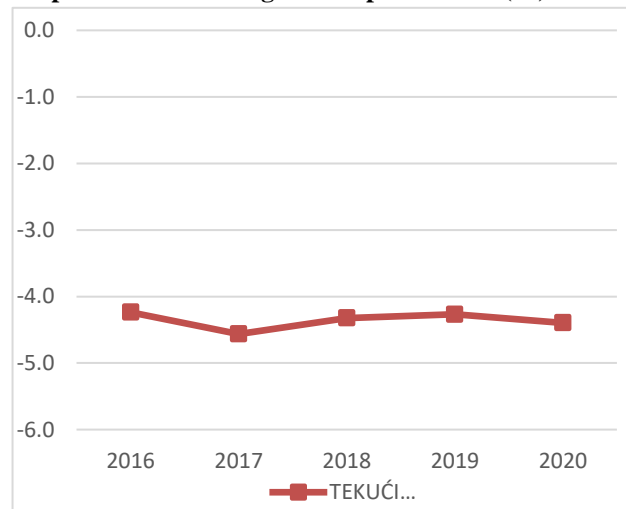
Obzirom da je jako teško procijeniti izvore finansiranja deficita tekućeg računa može se očekivati da će, kao što je to i do sada bio slučaj, deficit TR i dalje biti finansiran prilivima finansijskih sredstva iz inostranstva (kroz direktne strane investicije, doznake građana iz inostranstva, socijalne beneficije i stavke ostalih investicija).

Kretanje platnog bilansa za period 2017-2020.

Izvor: CBBiH i projekcije DEP-a¹

Kretanje deficita tekućeg računa BiH za period 2016-2020. godina u procentima (%) BDP-a

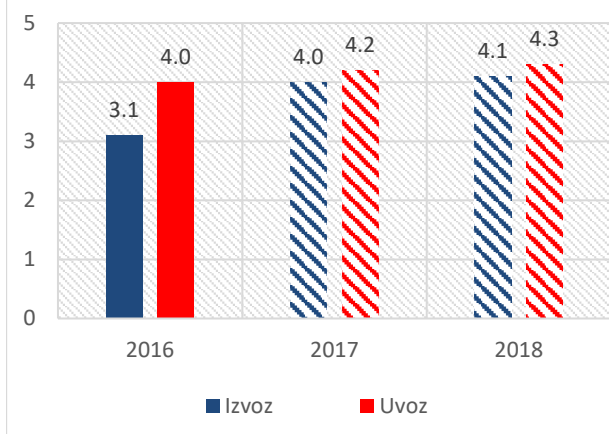

Izvor: BHAS i projekcije DEP-a

Vanjskotrgovinska robna razmjena 2017-2020

Struktura bh.ekonomije i njena geografska pozicioniranost čine je veoma podložnom vanjskim utjecajima posebno se to odnosi na njene trgovinske odnose sa svijetom. Tako su povećanje ekonomske aktivnosti u vanjskom okruženju i povećanje proizvodnje u okviru bh.industrije doveli su do intenziviranja vanjskotrgovinske robne razmjene sa svijetom. Prema podacima BHAS-a u periodu januar-august 2017. godine u Bosni i Hercegovini je registriran dvocifreni rast ukupne robne razmjene (14,2%), uvoza (12,3%) i izvoza (17,3%) roba, nominalno povećanje vanjskotrgovinskog robnog deficita (5,4) koji u realnom smislu smanjen dok je pokrivenost uvoza izvozom poboljšana i iznosi 60,7%. Međutim, potrebno je također istaći da je tokom posmatranog perioda došlo do značajnog povećanja izvoznih i uvoznih cijena tako da su realna povećanja ovih vanjskotrgovinskih indikatora u odnosu na nominalna bila nešto niža. Aktuelni ekonomski trendovi ukazuju da bi posljednje raspoložive projekcije makroekonomskih parametara za 2017. godinu (*Spring 2017 Economic Forecast*) koje objavljuje DGEFCN mogle biti vrlo vjerovatno ostvarene ako ne i nadmašene. Tako je rast BDP-a u EU tokom drugog kvartala 2017. godine iznosio 2,4%, izvoz i uvoz roba u periodu januar-juli su uvećani za 9,6% odnosno 10,1% u odnosu na isti period prethodne godine, dok su glavni indikatori poslovnog povjerenja *ESI- Economic Sentiment Indicator* i *Ifo Business Climate Index* (za Njemačku) ostvarili rekordno visoke vrijednosti u posljednjih nekoliko godina.

Kretanje izvoza i uvoza u EU 28 2016-2018

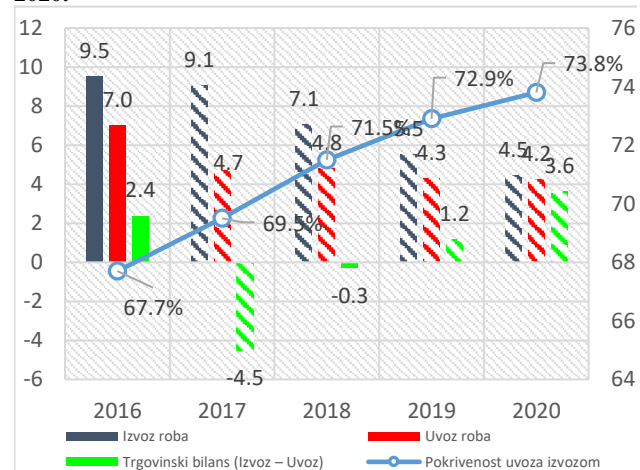
Izvor: Directorate-General for Economic and Financial Affairs

Ova pozitivna dešavanja u zemljama EU koje su glavni bh. trgovinski partner uz dodatni doprinos zemalja regiona gdje se također očekuje nastavak trenda ekonomskog rasta trebali bi rezultirati nastavkom trenda rasta u vanjskotrgovinskoj robnoj razmjeni u BiH.

DEP oktobar/listopad 2017.

Prema projekcijama DEP-a u 2017. godini u Bosni i Hercegovini se očekuje realno povećanje ukupnog izvoza 9,1%, pri čemu bi stope rasta izvoza roba iznosila 10,7% a rast izvoza usluga 5,0%. S druge strane, uz ovaj rast izvoza očekivano povećanje ekonomske aktivnosti i domaće tražnje trebalo bi rezultirati realnim povećanjem ukupnog uvoza od 4,7% (roba 4,8%, usluge 3,0%) u odnosu na prethodnu godinu. Rezultat ovih kretanja uvoza i izvoza je smanjenje vanjskotrgovinskog deficit za 4,5%, pokrivenost uvoza izvozom bi iznosila 69,5%, dok bi doprinos ukupnom ekonomskom rastu od strane vanjske trgovine bio pozitivan i iznosio 0,7 p.p. Pod pretpostavkom da ova dešavanja u vanjskom okruženju budu nastavljena i u **periodu 2018-2020. godine**, te imajući u vidu utjecaj eksternih dinamika na poslovnu aktivnost u BiH sličan trend se očekuje i u Bosni i Hercegovini. Tako se prema projekcijama DEP-a u periodu 2018. – 2020. godine mogu očekivati godišnje realne stope rasta ukupnog izvoza od 7,1%, 5,5% i 4,5% respektivno. Sa druge strane, rast domaće tražnje praćen porastom zaposlenih i njihovih primanja, te viši nivo ukupnih investicija u infrastrukturu i energetiku doveo bi do povećanja uvoza. Međutim, očekuje se da stope rasta uvoza budu nešto niže u odnosu na izvozne, tako da bi se realna stopa rasta ukupnog uvoza kretala od 4,8% u 2018., 4,3% u 2019., i 4,2% u 2020. godini. Obzirom na ovakva kretanja izvoza i uvoza, tokom ovog perioda izuzev 2018. godine (očekivano smanjenje od 0,3%), očekuje se povećanje vanjskotrgovinskog deficita od 1,2% u 2019. i 3,6% na kraju 2020. godine tako da je i očekivani doprinos vanjskotrgovinske razmjene u ekonomskom rastu blago negativan. Usljed nešto bržeg rasta izvoza i povećanja njegovog udjela u BDP-u u odnosu na uvoz može očekivati stabilizacija vanjskotrgovinskog bilansa i nešto bolja pokrivenost uvoza izvozom na duži rok

Pregled vanjskotrgovinske robne razmjene u BiH 2016.-2020.

Strana direktna ulaganja perspektive, 2017.-2020.

Nakon značajnog pada ulaganja u 2016. god. od preko 20% g/g. veoma obećavajuće izgleda povećanje ulaganja za prvi kvartal 2017. god. koje je prema podacima CBBiH u platnom prometu za prvi kvartal iznosilo preko 200 mil. KM. Uzroci pada se pored loše konkurentne pozicije BiH u svijetu (slab kreditni rejting, poslovno okruženje i sl.) mogu naći i u činjenici da je pad stranih ulaganja u svijetu prema podacima UNCTAD-a u 2016. god. oko 13% g/g.

Velika najavljena ulaganja u turističke centre i rezidencijalna ulaganja nisu počela kao i ni najavljena izgradnja termo elektroenergetskih objekata. Ohrabruje činjenica da su planirana nova ulaganja u obnovljive izvore energije u još uvijek neiskorištene hidro, vjetro i solarne potencijale.

Završena je privatizacija dijelova firmi koje su bile u državnom vlasništvu „Bosnalijek“ d.d. Sarajevo i „Fabrika duhana“ d.d. Sarajevo.

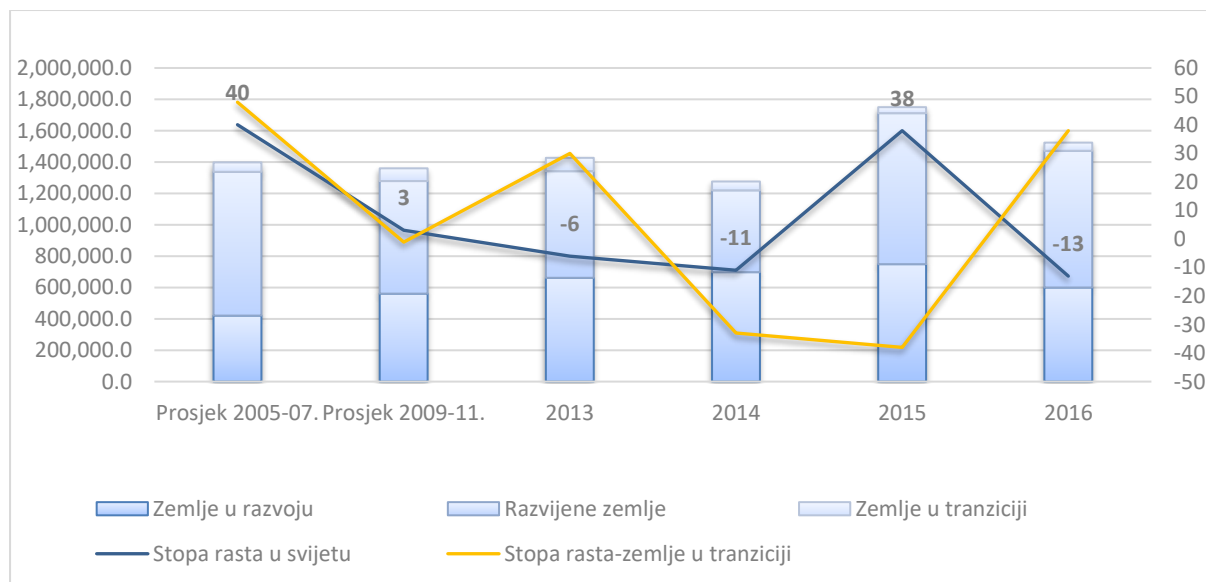
Pretpostavka je da bi se strana ulaganja (nakon pada u 2016.god. u periodu **2017-2020. god.** kretala po stopi od 1,7%, 1,9%, 2,1% , 2,3% BDP u 2020. god.

SDU u 2017. godini bi iznosila oko 1,7% BDP. Najavljena je izgradnja više projekata iz oblasti obnovljivih izvora energije kao što su vjetroelektrane i solarne elektrane.

Naročito je interesantna najavljena izgradnja solarne elektrane „SFE (Solar-fotovoltage.) Bančić“ Ljubinje koju gradi „Capital Group“. Tu je više i vjetroelektrana. VE"Gradina" (potpisan dokument o razumjevanju investitora iz kine „CMEC“ i „CAIDC“ i „Vran-Dukic“ d.o.o. za 70 MW i vrijednosti oko.150 mil Eur.) te VE "Kupres1" koju gradi („Kamen dent“ d.o.o., oko 70 mil. Eur. u vlasništvu hrvatske grupacije DIV). Firma „EOL Prvi“ vlasništvo firme iz UK „Kermas“ gradi „VE Trusina“ u vrijednosti oko 65 mil. Eur.

Otpočeo je i provođenje projekta (150 mil. Eur) u više opština od strane italijanske firme „Pyrox“ za proizvodnju peleta u procesu kogeneracije. Očekuje se da će ulaganje u oblast nekretnina i nastaviti istim intenzitetom.

Ukupno SDU u svijetu u milijardama USD

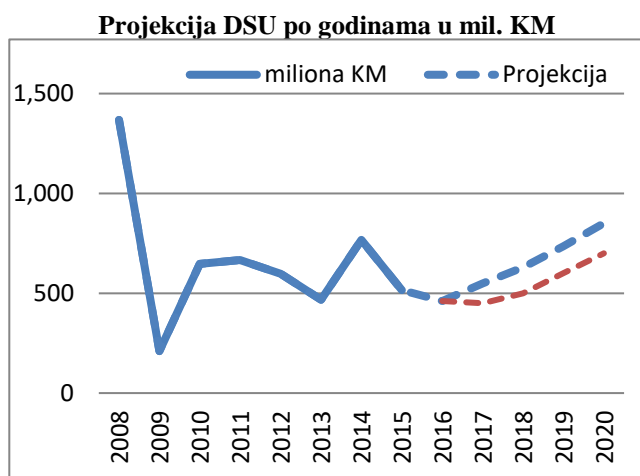
Izvor:Unctad, FDI

SDU u 2018. godini bi se kretala oko 1,9% BDP.

Moguće je očekivati početak privatizacije uz proces restrukturiranja dva najveća telekom operatera u BiH čija se privatizacija spominje i u dijelu usvojene reformske agende. Uz najavljeni porast cijena el. energije na tržištu moguće očekivati realizaciju više projekata iz oblasti elektroenergetike koji su do sada bili više puta odloženi. Najvrijedniji objekat je svakako „TE Ugljevik 3“ (ukupne vrijednosti od preko 1 milrd. KM) uz ulaganje u hidroelektrane „HE Ulog“ i „HE Mrsovo“. Spominje se i proces privatizacije ili dokapitalizacije „Aluminij“ d.d. Mostar uz prodaju i „Sarajevo osiguranje“ d.d. i „Energoinvest“ d.d. Sarajevo. Značajna sredstva bi donijela i prodaja ili dokapitalizacija rudnika željeza Ljubija.

SDU u 2019. godini bi dostigla do 2,1% od BDP dok bi u 2020. godini bila 2,3% od BDP.

Na bazi koncesionog ugovora postoje planovi za izgradnju dijela puta Žepče-Doboj-Jug (39 km) .

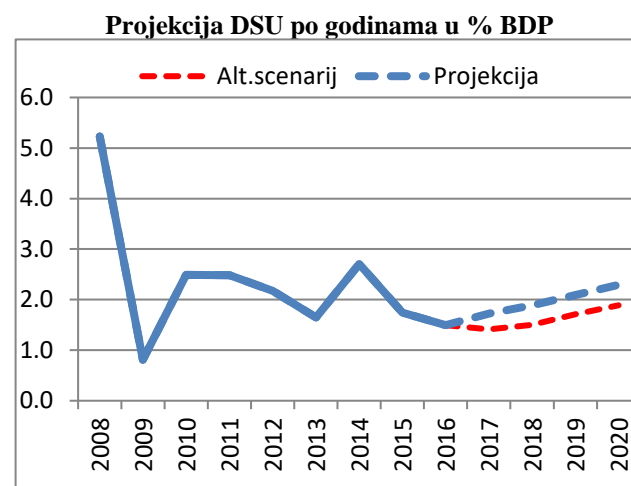

Izvor: BHAS, CBBiH i DEP procjena

Takođe na principu privatnog javnog partnerstva bi se mogao očekivati početak izgradnje puta u dužini 80 km. Banja Luka Prijedor-N.Grad. Kao partner se pojavljuje kineska kompanija „China Shadong Int. Econ.& techn. Cooper. Group“ Ltd.

U alternativnom slučaju ulaganje SDU bi se kretalo od 1,4% u 2017.god. 1,5% u 2018. god., 1,7% u 2019. god. i 1,9% u 2020. godini. Posljedice po ulaganje bi svakako imalo uvođenja sankcija od strane energetske zajednice¹ odnosno Evropske komisije zbog neispunjavanja preuzetih obaveza iz ugovora.

Svakako će imati utjecaj i činjenica da BiH se i dalje nalazi na tkz. „sivoj listi“ FAFT-a¹ (Međudržavno tijelo za borbu protiv pranja novca). Dok bi vjerovatno najveći negativan utjecaj imalo daljnje smanjenje kreditnog rejtinga.

Izvor: BHAS, CBBiH i DEP procjena

LISTA SKRAĆENICA:

ARS	– Anketa o radnoj snazi	PB	– Platni bilans
BATX	– Bosnian Traded Index	PDV	– Porez na dodanu vrijednost
BD	– Brčko Distrikt	PIF	– Privatizacijski investicijski fond
BDP	– Bruto domaći proizvod	PJI	– Program javnih investicija
BDV	– Bruto dodana vrijednost	RS	– Republika Srpska
BHAS	– Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine	SASE	– Sarajevska berza
BIFX	– Indeks bosanskih investicijskih fondova	SASX-10	– Indeks dizajniran za prikaz rezultata 10 najboljih kompanija listiranih na Sarajevskoj berzi
BiH	– Bosna i Hercegovina	SB	– Svjetska banka
BLSE	– Banjalučka berza	SEE	– Jugoistočna Evropa
CBBiH	– Centralna banka Bosne i Hercegovine	SIPA	– Državna agencija za istrage i zaštitu
CEFTA	– Srednjoevropski sporazum o slobodnoj trgovini	SMTK	– Standardna međunarodna trgovinska klasifikacija
CPI	– Indeks potrošačkih cijena	SOR	– Srednjoročni okvir rashoda
DOB	– Dokument okvirnog budžeta	SRS	– Srednjoročna razvojna strategija
DSU	– Direktna strana ulaganja	SSP	– Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju
EBRD	– Evropska banka za obnovu i razvoj	SST	– Sporazum o slobodnoj trgovini
EC	– Evropska komisija	SVF	– Statistika vladinih finansija
EKS	– Efektivna kamatna stopa	UIO	– Uprava za indirektno oporezivanje BiH
ERS-10	– Indeks dizajniran za prikaz rezultata 10 kompanija iz sistema Elektroprivrede RS	USAID	– Agencija Sjedinjenih Država za međunarodni razvoj
EU	– Evropska unija	P1	– prva polovina godine
FBiH	– Federacija Bosne i Hercegovine	P2	– druga polovina godine
FIRS	– Indeks investicijskih fondova RS	K1	– prvi kvartal godine
FISIM	– Usluge finansijskog posredovanja indirektno mjerene	K2	– drugi kvartal godine
JR UIO	– Jedinstveni račun Uprave za indirektno oporezivanje	K3	– treći kvartal godine
KM	– Konvertibilna marka (međunarodni standard ISO 4217)	K4	– treći kvartal godine
MMF	– Međunarodni monetarni fond	M0	– Rezervni novac
MVTEO	– Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa	M1	– Transakcijski novac
OMA	– Odjel za makroekonomsku analizu Upravnog odbora Uprave za indirektno oporezivanje	M2	– Novac u širem smislu
OR	– Obavezne rezerve	QM	– Kvazi novac
		mKM	– milioni KM
		g /g	– stopa rasta koja podrazumjeva promjenu u odnosu na isti period prethodne godine
		m/m	– stopa rasta koja podrazumjeva promjenu u odnosu na prethodni mjesec tekuće godine